

Utskrift

AB 4*0042

Öfvertygande och förslag
till sänkning af Wallentunasjön, Lillsjön och Lvan-
sjön samt afslutning och odling af omkringliggande
vattenkadade marker, tillhörande Skällnora Kungs-
gård och Alby i Fresta socken, Forslunda, Fällbro,
Hagby, Skällnora, Västa och Fittja i Tåby socken
samt Tåby, Utharna, Kragsta, Näsby, Wallentuna
prestgård och Bjällsta i Wallentuna socken, Wallen-
tuna härad och Danvidsbyd Skerpslag af Stock-
holms län år 1889.

Sedan undertecknad Smältbrukssingenior, här
derom gjord begäran, särskilt Kongl. Maj:ts Be-
ringshöfverordens i Stockholms län förordnande att
uppvätta planer och förslag till sänkning af Uval-
lentuna sjön, Lillsjön m. fl. samt afslutning och
odling af omkringliggande mark tillhörande
Skällnora Kungsgård och Alby i Trästa socker,
Torslunda, Fällsta, Hagby, Skälhamna, Trästa
och Fittja i Täby socker samt Täby, Uthamna,
Kragsta, Wäsby, Wallentuna hustrigård och
Bällsta i Wallentuna socker, Wallentuna
härad och Danderyd skäppslag af Stockholms
län, blef denna förutläggning påbörjad i April
månad sistlidet år och i laga ordning afslu-
tad den 23 Februari innevarande år; Och
får jag nu öfver resultatet af de verkställda
undersökningarna afgifva följande af plan-
karta, profilritning och synprotokoll åtföljda
betänkande och förslag.

Betänkande

Förtagets läge,
videt och be-
skaffenhet

Det ifrågakommande företaget ligger inom
ett vattensystem, twars hufvudsakliga källa
utgöres af Wallentunasjön och uttömlar i
sjön Norvikum efter att under sitt lopp genom
Täby och Trästa socknar bildat Lillsjön och
Hvarnesjön.

Till följe af de berörda sjöarnas nästan horizo-
ntala läge och ganska vidsträckt omfattning an-
vändas de för närvarande till magasin för drif-
vatten till en mjölqvarn, tillhörande Skällnora
kungsgård. För detta ändamål är en "regle."

ringssdam anlagd vid mynningen af Ärnasjön, hvilken under laglig uppöddämningstid eller från den 1^{sta} November och till den 10de Maj ästadkommer en uppöddämning af 0,95 meter öfver sjöarnes vanliga vattenstånd och försäkrar därigenom en öfver-
svämning på sjöansför belägna marken och hindrar därav användande för odling."

Den mark, som sålunda fördränkes, omfattar en vidd af 214 hektar 99,3 ar eller 435 tunnland 16 $\frac{1}{2}$ kpf. af hvilka 176 h. ar 84,5 ar upptagas af sankt belägna ängsmarker och nyodlingar, 22 h. ar 45,1 ar af lågländta och af grundvatten skadade åkrar samt 13 h. ar 69,7 ar af bondvinningar från sjöbottnen.

Ängsmarkerna, som till en ganska stor del varit uppflyjda och begagnade till frammatsting af vass, säd och gräs, skunn skördarna vanligtvis fel-
slagit och medelstundom ej kunnat inbergas till följe af vattensjöversvämning, innehålla en jordmon af till största delen från 0,3 till 0,5 meter mylla på godartad lerbotten och till en del af från 1,2 till 2 mt. mylla och dyjerd på botten af dels lera och dels gyttja. Jordmonen är därför att anse af yppersta beskaffenhet och kunnat att efter ämbarhetsenlig viddikning lemna rikta skördar af våra vanliga kulturväxter. I sitt nuvarande vatten-skadade och ofta öfver-
svämnade skick lemna ängsmarkerna en svag och osäker afkastning af föga värande gräs-
slag och äro därför af ringa agonomiskt värde.

Åkerjorden utgöres af lermylla på lerbotten

samt är af godartad beskaffenhet. I denna skärmar-
na för närvarande uttalla osäkra och svaga
till dels af jordens sura och af grundvattnen
orsäkrade skick.

Kärlvattningarna vid sjöarnas skänder inne-
håller ett dyglet löper ut till med stor benägen-
het för aräsväst. Hvarföre de efter försläggning
bliva goda naturliga ängar. För närvarande
är de täckta med starr, växter och ross.

Öfverflyddning

Genom de undersökningarna som företogs för
uttränande af vattenmängde, frammanade vatten-
mängd, afkast, jordens sättningar till förhållanden,
som hafva märkan, så förtogs uttränande,
har bemäkt, att de i hvarvarande sjöarnas dat.
härken strömt. Skållarna emellan emfatta
en vidd af omkring 5/80 hektar, att underbär-
den under den tid, den samman i form af snö
och is avstigger från marken eller från bryggan
af. Därunder till slutet af en snö- och is-ut-
gåi under normala förhållanden. Men om,
att snösmältningen försiggår inom detta af stora
sjöar, ställer och ^{steg} ~~se~~ bärande markens omvett
de område, så inka 16 dagar. Den vattenmängd,
som afkastet, från sjöarna skulle under vårflod
afbärda, utgör således 457 kub meter i sekunden,
men då vi icke obetydliga del af underbärden afsin-
nar under emträningsperioderna och ifrån en del forde
genom åldningsbar bärga, forde. Vi trovint, från
dena vattenmängd kunna abdragas, hvarigenom
den verkliga vattengöandilikt, som afkastet kom-
len kommer att under vårflod, utgör 36

hvar meter i sekunden, hvilket gör 0,63 liter per sekund
och i sekund.

Vidare gifva undersökningarna vid handens
fallit mellan Vallentunasjön och Lillsjön, utgör
de en längd af 380 meter, är 0,15 meter, mellan
sjön och Svansjön 0,05 meter på en längdsträcka
af 1100 meter och mellan sistnämnda sjö och dam
tröskeln vid Skällnäs hälldam 0,25 meter på en sträcka
af 160 meter samt att höjdskillnaden mellan dam
tröskeln och vattennytan i vattendraget nedanför
Skällnäs gravn är 2,7 meter, hvilket fall är fullt
tillräckligt att sänka uppställningsytan i Vallentuna-
sjön 1,4 meter eller så mycket som behövs
för de öfversvämmande markernas ändamålsenliga
förläggning och användning för odling.

På grund häraf hafva dimensionerna för af-
loppskanalen blifvit sålunda bestämda, att botten-
bruddet i hela kanalens längd från Vallentuna-
sjön blifver 3,6 meter, sidolutningen 1:15 och botten-
lutningen 0,5:1000, hvarigenom den blifver tillräck-
ligt stor att med ett vattendjup af 1,0 meter afle-
da den under vårflod frammanförande vattenmäng-
den.

Afdikning

För att ytterligare sänka vattennytan inom de
förlagda fälten och befria dem från de vatten-
samlingar, som väderna från omkringliggande
marken behövas iotvålliga öppna afloppsdikey.
Läget för samtliga dessa dikey finnes på plan-
kartan angifna med blåa linier, betecknade
med a och upptagas dessa till ett djup af
1,2 meter, en bottenbrudd af 0,3 meter och brudd i n

lagen af 2,7 meter. Den öfriga dikningen, som erfordras för ytvattnets aflöfande eller det i jorden såsom grundvatten stillastående, bör utföras medelst täckdiken samt öppna tegdiken, hvilka senare upptagas i sammanhang med odlingsarbetet och äro därför beaktade att i odlingskastnadens ingå. Några täckdiken äro ej behöfliga emedan odlingsfältet äro öfverallt omgifna af redan odlade marker. Täckdikena utläggas på ett afstånd af 12 till 15 meter från hvarandra, beroende på jordens store eller mindre genomsläppningsförmåga för vattnet och komma i de lösare jordens stänger af asp och furu med fördel användas såsom fyllnadsmaterial, hvarvet tegelsten böja fördragas i den fastare lerjorden, såsom egande större varaktighet.

Odlingssättet

Enär största delen af de vattenskadade markerna innehålla ett gummigt lager mylla på botten och den djupare dyjorden är af väl förmutnad och sändvidelad beskaffenhet bör vid markernas första uppodling ingen jordbränning verkställas, utan odlingsarbetet utföras genom djupplöjning, hvarefter jordens beredning för hafusädd sker med kläs- och myllvarpar. För att vinna ökade skördar från den sura dyjorden, användas med framgång redan vid första sädden konstgjorda gödningsämnen, förträdesvis thomasfosfat och kämit, men iakttagas att utsä och med mylla den i god tid före utsäddens nedlägg-

ning i jorden.

Framtida skötsel. Sedan den uppvodlade jorden blifvit genom flitig bearbetning och efter att hafva derjfräddats några år, förvandlad till godartad mylla, bör största omsorg nedläggas för att framkalla riket gifvande och långvariga gräsvallar. För sådant ändamål gödolas rikligen med såväl vanlig ladugårdsspillning som konstgjorda gödningsämnen. På den djupare dyjorden hafva 250 à 300 kilogram Thomas slaggmjöl och lika stor quantitet känit per hektar visat god verkan dock bör ej försummas att, så snart tillgången medgifves, äfven fäse denna jordsmen med animalisk spillning, emedan den visat sig vara verkosommaste medlet att framkalla goda gräskördar. Ett vallbruk i 3 skiften med 3-åriga gräsvallar är för dyjorden fördelaktigt.

Kostnad och vinst. Enligt bitagna förslag är kostnaden för företaget sålunda beräknad:

För vattenafledningen	33,535.50
• afledningen	677.00
• odling och förbättring af 17½ hektar 8½ ar härringar och ny odlingar à 50 kronor	8942.25
Samman Kronor	43 124.75

Fördelas denna summa på hela den torrlagda och förbättrade jordvidden 215 hektar, blifver kostnaden cirka 200 kronor per hektar, en kostnad som väl lönar sig att nedlägga, alldelesmind jordens nuvarande värde knappast i medeltal kan uppskattas till 200 Kr. per hektar eller tillsammans

till 43,000 Kronor, men utvärdas ett värde efter de
föreslagna förbättringarnas utförande af minst
500 kronor per hektar eller sammantaget för hela
arealen 107,500 kronor. Den direkta vinsten blir
således 21,375 kronor, hvarförutom afseende åfven
torde fastas vid de fördelar, som beredas landet
genom de kalla och surpiga kärrmarkernas
torrläggning. Företaget är därför förtjänt af
stor uppmärksamhet och bör bringas till utförande.

Hinder från det allmänna sidan. Med undantag deraf att vattenytorna i Dal.
Wallentuna sjön och Lillsjön komma att sänkas om
kring 10 metris och Kvamsjöns botten blir utdelad
torrlagget samt bron öfver allmänna vägen vid
Skallnäs kvarn kommer att ombyggas, förekom-
mer vid detta företag intet sådant förhållande,
som uppräpas i Kongl. Högskolekommissionen den 31 December
1879, angående vissa villkor för tillstånd från det
allmänna sidan till vattenafledning m. m. ity att
hvarken järnväg eller annan allmän väg öfvergår
vattendraget, ej heller finnes flötlid, farled eller
väg för fiskens gång i detsamma, eller kommer
allmännyttigt ändamål att genom företaget för-
hindras eller skadlig öfvervärmning att derigenom
vällas.

Den föreslagna sänkingen af vattenytorna an-
ses ej heller komma menligt inverka hvarken på
klimatets eller allmänna hälsotillståndet, emär
Wallentuna sjön efter sänkingen kommer att fort-
sätta vara ett vattendrag af flera metris och
de båda cirka sjöarnas stränder och botten

inom få är blifva förvandlade till gräsbärande fält, utan tvärtom blifva en orsak till bädas förbättring, derigenom att de kalla och sura, friga marken, som om omgifva sjöarna blifva förräggda och förvandlade till varma och sura fält."

Med statens medel. Inom Wallentunaårens vattensystem har intet underordadt afdelt. företag utförts med undantag af allmänna menings företag. det y hellen har flera till dylikt företag upprättats och till vederbörande mynighet blifvit inlemmadt.

Arbetets utförande. Gräfringsarbetet utförs sålunda, att början göres nedanför Skällnäs gravn vid afvägningspunkten XXIV, på det hinder genom vattenflöde ej må afbryta gräfringarna och iakttagas noga de vid de dimensioner, som profiltitningen och gräfringstabellen utvisa i metris vid hvarje af de utsatte stälarna. Bottenbredden blifver längs hela sträckningen till Wallentunaåren 3,6 meter samt lunnas sidorna en lutning af 1:1,5 och botten en lutning af 1:2000.

För spigt iakttagas att kanalstränkan mellan sjöarna, hvarst jordmonen utgäres af djord och lös gylla icke upptagas på en gång till fulla af put och att dikensjorden hålls på minst 3 meter afstånd från kanalens kantar öfver allt den monen är af lös beskaffenhet och 1,2 meter den marken är fast. Härifrån börja genomskärningar upptagas genom dikensvallarna öfver allt hvarst ytvattent behöfver öfverflöda.

Till kontroll vid utförandet äro fixpunkter

inbyggarna i flera byg och jordfasta stannar, hvilkas
lägen finnas på kartorna angifwa medelst svarta
kors. Gräfningsarbetets utförande bör i öfrigt ställas
under sakkunnig persons ledning.

Några andra åtgärder beträffande reglering af
vattenstånd och dylikt, förekomma icke, när någon
skada genom vattnets lopp genom ofvann eller om-
dan belägna egor icke anses komma inträffa, om-
dast tillbörlig försigtighet iakttagas vid vattnets
uppslämning i sjöarna under arbetets utförande
samt att icke Wallentunaån utsläppas på en
gång utan smärningom under arbetets fortgång.

Arbetsplan

Om intressenterna i företaget ämna begära om-
derstöd ur odlingslänfonder till arbetets utförande
och företaget i sin helhet torde utfordra en
tid af 5 år, för att fullbordas, har blifvit upp-
rättad följande

Arbetsplan

Första året utföras följande arbeten:

Swarmarket vid Skällnäs Kungsgård

utrymmer 13,535:50

Afslappskanal till Swarnsjön upptages 6,222:50

och till sjön uppräpar

till halwa djupet 3,000:00

Bron öfver häradsvägen vid Skäll-

näs ombyggs

400:00 23,358:00

Andra årets arbeten:

Uppgräpning af ättestodens af husund-

kanalen till Wallentunaån 507:30

Ombyggnad af bron öfver vägen

till Skälhamra

600:00

Överfördt.

Förflyttning och ombyggnad af badhusen vid Wallentinsmajen	2,000:00	
Uppfattning af dikena a	447:00	
Härtill lägges omkring 15 procent af arbetskostnaden	2530:20	10824:50
Under 3 ^{de} , 4 ^{de} och 5 ^{te} åren		
Turkotälles odlings- och förbät- ringsarbeten à 17½ kr. ar 84,5 ar	8942:25	8,942:25
och utföras upprättning af kanaler och diken		
Samman Kommer		43,124:75

Stockholm i Februari 1889

Herr. Magnit

Tillhör den af Kongl. Majest den 8de November
1889 värdigst gillade planer.
Stockholm den 29 November 1889

J. L. Kirkerud

A. M. Hindgren

Gräfningsstabell

öfver aflöppskanalen från Wallentunaån till punkten
XXIV nedanför Skällnora qvarn i Tälby och Frusta sock
när af Hockholms bäck.

10834:50	Gräfnings punkterna nummer	Längd meter		Gräfningsmått		
				djup	bredd i dågar	bottn bros
				meter		
1942:25	0		Aflöppskanalen från Wallentunaån	1,3	7,5	3,6
	I	67	Vid Wallentunaåns mynni	1,7	8,7	3,6
124:75	II	115		2,0	9,6	3,6
	III	100		1,4	7,8	3,6
	IV		Vid Lillaåns utflöde	1,5	8,1	3,6
	V	100		1,9	9,3	3,6
	VI	100		1,9	9,3	3,6
	VII	100		2,1	9,9	3,6
2 november	VIII	100		2,1	9,9	3,6
	IX	100		2,2	10,2	3,6
	X	100		2,0	9,6	3,6
	XI	100		2,0	9,6	3,6
	XII	100		2,0	9,6	3,6
	XIII	100		2,1	9,9	3,6
	XIV	100		2,1	9,9	3,6
	XV	100	Vid Gvarnsjön	2,0	9,6	3,6
	XVI	210	Gvarnsjöns utflöde	2,2	10,2	3,6
	XVII	100		2,2	10,2	3,6
	XVIII	20	Berg	3,0	7,7	5,0
	XIX	27		3,6	5,7	5,0
	XX	5	D:	3,2	5,6	5,0
	XXI	25	D:	3,9	5,7	5,0
	XXII	20	D:	3,0	9,3	5,0

Gräfningsstabell

öfver aflöppskanalen från Wallentunaån till punkten
XXIV nedanför Skällnora qvarn i Tälby och Trusta sock
när af Stockholms bärr.

Gräfnings punkterna nummer	Längd meter		Gräfningsmått		
			djup i fågar	bredd i fågar	bottn bre
			Meter		
10834:50					
1942:25		<u>Aflöppskanalen från Wallentunaån</u>			
	0	Vid Wallentunaåns mynnig	1,3	7,5	3,6
	I		1,7	8,7	3,6
124:75	II		2,0	9,6	3,6
	III		1,4	7,8	3,6
	IV	Vid Lillsjöns utflöde	1,5	8,1	3,6
	V		1,9	9,3	3,6
	VI		1,9	9,3	3,6
	VII		2,1	9,9	3,6
3 november	VIII		2,1	9,9	3,6
	IX		2,2	10,2	3,6
	X		2,0	9,6	3,6
	XI		2,0	9,6	3,6
	XII		2,0	9,6	3,6
	XIII		2,1	9,9	3,6
	XIV		2,1	9,9	3,6
	XV	Vid Gvarnsjön	2,0	9,6	3,6
	XVI	Gvarnsjöns utflöde	2,2	10,2	3,6
	XVII		2,2	10,2	3,6
	XVIII	Berg	3,0	7,7	5,0
	XIX		3,6	5,7	5,0
	XX	D:	3,2	5,6	5,0
	XXI	D:	3,9	5,7	5,0
	XXII	D:	3,0	9,3	5,0

XXII	5	Bug	11	80	50
XXIV	28		00	—	36
	2140	<u>Dikuna a</u>	12	27	08
Henric Magnit					

diage	me
	7
0-III	24
	1.
	1.
IV-VII	36
VII-X	36
X-XXIII	36
XXIII-XXV	24
XXV-XX	24
XX-XXVII	1
XXVII-XXIX	2
" - "	1
XXVIII-XXII	1
" - "	3
XXIX-XXIV	.
	3

80 50
 — 36
 27 08

Kostnadsförslag
 för sänkning af Wallentunaån, Lillsjön och Svansjö
 samt afdikning och odling af vattenskadade marker,
 tillhörande Skällnora kungsgård, Alby, Torslunda
 Fellebro, Hagby, Skällnora, Låsta m. fl. i Frästa,
 Täby och Wallentuna socknar af Stockholms län
 Dagspinning Lkr. 50 öre

Släp	Längd meter	Arbete	År meter	Å Kronor	Kostnad	Summa Kronor
		<u>a) Vattenafledningen</u>				
		Kanalen från Wallentunaån				
	75	Bottenrensning i Wallentunaån	337,0	0,50	168	75
0 - III	280	Dyjord och lura	2539,0	0,40	1011	20
	130	Bottenrensning i Lillsjön	585,0	0,50	292	50
	140	Do " "	691,2	0,50	345	60
IV - VII	300	Dyjord och gylla	5892,5	0,50	1441	25
VII - X	300	Do " "	3981,0	0,50	1992	.
X - XIII	300	Do " "	3336,0	0,50	1668	.
XIII - XV	200	Do " "	2256,0	0,50	1128	.
XV - XVI	210	Bottenrensning i Svansjön	1360,8	0,50	680	.
XVI - XVII	100	Dyjord och gylla	1233,0	0,50	616	50
XVII - XVIII	20	Do " grus	128,0	0,50	64	.
" - "	14	Burg	160,2	4,50	720	90
XVIII - XXII	74	Do	862,2	4,50	3879	90
" - "	50	Grus	97,0	1,00	97	.
XXIII - XXIV	5	Burg	54,6	4,50	245	70
	30	Burgbunden mark	47,4	2,50	118	50
		Summa			14469	80
		Ombyggnad af bro öfver härads Öfverförs				

Spärförddt
väg med landfärden af sten och trä-
öfverbyggvad

Ombyggvad af bro öfver vägen till
Skälhamna

Ombyggvad och flyttning af bad-
hus, byggor m. m.

För ställning af redskap, tillsyn,
förvåringskostnader m. m. omk. 15%
Lösen för Skälbores dörrar med
inventarier

400

600

15469 40

2000

2000

2530 20

13535 50

Summa Vattenafledningskostnad

33535 50

B/ Dikningen

Aflopsdikena a

2140

Dryjord och lura

25880

0,35

647

647

00

C/ Odlingar

För odling och förbättring af 17½
hektar 8½ ar härrängar och myd-
lingar

50,00

8942

25

8942

25

Summa Tronor

13124

75

Stockholm i Febr. 1889

Herr Magnit

		<i>Beskrifning</i> öfver vattenskadade marken tillhörande Skällnora kungsgård och Alby i Trusta socken, Torslunda, Fällbro, Hagby, Skälhamra, Låsta och Fittja i Tår socken samt Låby, Utthamra, Kragsta, Grifvelsta, Hjelmsta (Wallintuna prestgård) Wäsby och Frida. kommisset Billsta i Wallintuna socken af Wallintuna härad och Danderyds Skippislag och Stockholms län år 1889.			
15469	90	Hemmanets namn, jordmon m.m.			
2000					
2530	20				
13535	50		areal		Summ
33535	50				areal
			hvar	ar	hvar
				ar	
647	00	<u>Skällnora Kungsgård</u> Den vattenskadade marken utgöres dels af ängar och nyodlingar och dels af åkrar och landvinningar. Ängemarken, som till stor del blifvit uppvodlad, har ett mycket sänkt läge, hvarföre sällan några lönnande skördar kunna från den samma vinna, och innehåller en jordmon af dels 0,3 meter mylla på lera och dels ett från 1,5 till 2,0 meter mäkligt lager mylla och dyj jord på underlag af lera och gyttja. Jordmonen är ^{ett anse} därför af mycket godartad beskaffenhet och blifver efter afdikning tjenlig att framväxa våra förmärsta kulturväxter			
8943	35				
43124	75				
				11	506
		Öfverföres			

Öfverfördt				
Åkerjorden, består af lermylla på lerbotten och har ett ligeländt och af grundvat- ten skadadt lerge		984		
Landerönnungen är Hoarnsjön innehåller djupa gyttja af god och gräsbarma slag		4 490	16	980
<u>Ålby</u>				
Karrängarne, som delvis äro uppfodlade, inne- hålla till största viddens en jordmen af från 1,5 till 2,0 meter djupa mylla och dyjord på botten af lera och dels gyttja och till en mindre ut- sträckning ett grundt lager mylla på godartad lera		11 486		
Åkerjorden består af lermylla på lera		1 12,9		
Landerönnungen i Lillsjön och Hoarnsjön äro af samma beskaffenhet, som de oöfver anförda		1 61,2	14	987
Egendomen <u>Flagby</u> omfattande hem- marus Flagby och Fällibro				
Ängsmarken och odydliga ära äro en jordmen af från 0,3 åndla till 2,0 meter djupa mylla och dy- jord på botten af dels lera och dels gyttja samt blifva förträff- liga odlingsfält efter afodlingens utförande		47 90		
Åkerjorden, som är mycket skadad af grunda vatten och sällan länkar tillfreds- ställande skördas, består af lermylla på lerbotten		6 1/3		
Öfverförus				

984			Öfverfördt			
			Landvinningen i Lillejön, hvilken efter sjöns			
			senkning blifver en god stansång,			
			innehåller	5	53,2	59 0
490	16	980	<u>Torslunda by</u>			
			De vattenskadade ängsmarkerna och nyod-			
			lingarna äro af samma beskaffenhet som			
			öfvan	17	00,9	
			Åkerjorden består af lummilla på lera	2	11,2	
			Landvinningen i Boarnsjön innehåller	70,2		198
			<u>Skälhamra</u>			
486			Den vattenskadade marken utgöres hufvud-			
12,9			sakligen af nyodlingar med mycket god			
			jorden, bestående af 0,3 meter mylla på			
			lera, men som i sitt nuvarande och ofta öfver			
			svämnade skick är af ringa ekonomiskt			
			värde	21	95,1	
12	14	22,7	Åkerjorden, som liden af bottinrysa och ut-			
			göres af lerbord, innehåller	1	25,0	23 20
			<u>Fästa</u>			
			Lithorande marken utgöres till största delen			
			af sankt liggande nyodlingar med jordmån			
			af 0,3 till 0,5 meter mylla på lera	3	72,1	
			Åkerjorden består af lerbord	17,9		
			Landvinningen i Vallentunaryön	56,1		4 46
			<u>Fittja</u>			
0			Den vattenskadade marken, som dels ut-			
			göres af kärrängar och dels sidländt be-			
			lägna odlingar, innehålla en utmärkt			
			jordmån med 0,3 meter mylla på god-			
3			artad lera	4	05,4	4 05,4
			Öfverföres			

Öfverförddt					
Till Fittja, Ryggård och Engby här en sam-					
fäld lägenhet bestående dels af äng med en					
jordmon af 0,3 metes mylla på lura			51,0		
och dels landvinning i Wallentuna förs.			80,0	1	31,0
<u>Säby</u>					
Den vattenskadade marken utgöres af nyod-					
lingar med god jordmon, innehållande 0,3 ä					
0,4 mt. mylla på lura			6 09,6	6	09,6
<u>Uthamra</u>					
Ängsmarken och nyodlingarna innehålla					
från 0,5 till 1,5 mt. mylla och dy på lura			6 68,0		
Åkerjorden mycket skadad af grundvatten					
består af lerjord			3 43,3	10	11,3
<u>Tragsta by.</u>					
Höfverande ängsmarken och nyodlingar äro					
af bästa beskaffenhet, bestående af					
från 0,5 till 1,0 metes mylla och dyjord					
på lura			26 11,3		
Åkerjorden bestående af lerjord är sank och vat-					
tersjuk			3 03,1	29	14,4
<u>Gräpvelsta</u>					
Höfverande vattenskadade mark utgöres uti					
slutande af åker bestående af god					
lerjord			1 52,0	1	52,0
<u>Wallentuna frustgård Hjelmså</u>					
Den somkl liggande marken utgöres dels					
af starrängar och dels af nyodlingar, inne-					
hållande 0,3 till 1,0 metes djups mylla på lura			9 30,1		
Åkerjorden, som lider af grundvatten, består					
af lerjord			2 40,0	11	70,1
Öfverföras					

Öfverfördt			
<u>Äsby</u>			
Kvarnängarna och nyodlingarna innehålla 0,3 meter mylla på lava samt äro särdeles gynsamma odlingslägen heter		8 40	8 40
<u>Bestämda fideikommiss</u>			
Den samlet belägna markens utgång af ny- odlingar med god jordmon, innehållande 0,3 meter mylla på lava		5 28,8	5 28,8
Summa			214 99,3

Lämnade befunnit, betyggar

Herr. Magnit

Sammmandrag af Egobeskrifningen

Hemmanets och byns namn	Förslaggd areal						Deraf omdanad				Summa förslaggd mark	
	Åker		Äng		Amar jord		till åker från äng		till äng från sjöbotten			
	h:ar	ar	h:ar	ar	h:ar	ar	h:ar	ar	h:ar	ar	h:ar	ar
Skällnora Kungsgård		96,4	11	50,6	4	49,0	11	50,6	4	49,0	16	98,0
Alby	1	12,9	11	48,6	1	61,2	11	48,6	1	61,2	14	22,7
Engby och Füllebro	6	41,3	47	9,0	5	53,2	47	9,0	5	53,2	59	3,5
Torslundes by	2	11,2	17	0,9		70,2	17	0,9		70,2	19	82,3
Skälhamra	1	25,0	21	95,1	"	"	21	95,1	"	"	23	20,1
Låsta		17,9	3	72,1		56,1	3	72,1		56,1	4	46,1
Fittja	"	"	4	5,4	"	"	4	5,4	"	"	4	5,4
Samfundet till Fittja, Nygård o Engby	"	"	"	51,0	—	80,0		51,0	"	80,0	1	31,0
Låby	"	"	6	9,6	"	"	6	9,6	"	"	6	9,6
Uthamra	3	43,3	6	68,0	"	"	6	68,0	"	"	10	11,3
Kragsta by	3	31	26	11,3	"	"	26	11,3	"	"	29	14,4
Grövelsta	1	52,0	"	"	"	"	"	"	"	"	1	52,0
Kallentuna fruktgård Hjelmsta	2	40,0	9	30,1	"	"	9	30,1	"	"	11	70,1
Wästerby	"	"	8	4,0	"	"	8	4,0	"	"	8	4,0
Bällsta	"	"	5	28,8	"	"	5	28,8	"	"	5	28,8
Summa	22	451	174	845	13	69,7	174	845	13	69,7	214	99,5
Henr. Magnét Likhet med originalhandlingar, intygad ex officio Henr. c Magnét												

Herr. Magnit

Likheter med originalhandlingar, intygad . .

ex officio

Herr. Magnit

Utloppet från Vallentunasjön

Utloppet har blivit fördjupat två gånger efter upprättade förslag i enlighet med gällande lagar.

1889 års företag avsåg sänkning av Vallentunasjön, Lill- och Kvarnsjöarna samt avdikning av vattenskadade marker tillhörande Skällnora Kungsgård och Alby i Fresta socken och övriga marker kring Vallentunasjön.

1933 års företag avsåg utdikning av mark tillhörande Skällnora och Alby i Fresta socken samt Torslunda, Fällbro och Hagby i Täby socken,

Utloppets bottenlägen har fixerats till lokala höjdsystem. I 1889 års företag fanns ursprungligen 3 fixar. En av dessa har med stor sannolikhet kunnat återfinnas. Den har höjden +10,09 i höjdsystem RH 00. Detta innebär att 1889 års lokala höjdsystems 0-plan har med hjälp av profilritningen uppmätts till +3,05 i RH 00-systemet. (Företagets fixhöjder har icke angivits i siffror vare sig på kartor eller i handlingar tillhörande företaget.) 1933 års företags 0-plan har höjden +2,46 i RH 00-systemet. Genom att sammanställa profilritningarna över utloppet kan man se de förändringar som skett med bottenlinje och marknivå.

Enligt 1889 års företag skulle utloppet ha en bottenbredd av 3,6 m utom i bergsskärning där bottenbredden skulle vara 5,0 m. Lutningen skulle vara 0,5:1 000. Flödesvattenmängden som beräknats till 3,6 m³/s skulle då kunna avbördas vid ett vattendjup av 1,0 m. Några uppgifter om vattenstånd i Vallentunasjön finns icke bortsett från uppmätt lågvattenstånd före utdikningen i förhållande till det omvända 0-planet och beräknad lågvattenyta och inga angivelser om bottenlägen. Man är således hänvisad till att göra direkta mätningar på profilritningen. Högvattenståndet i Vallentunasjön skulle sänkas 1,4 m enligt förslaget eller från uppmätta +9,40 till +8,00 RH 00. Bottenläget vid Vallentunasjön synes vara +7,10 vilket i utloppets övre del skulle ge vattendjupet 0,9 m istället för 1,0 m. Därjämte kan sägas att ett bottenläge +6,20 vid Skällnora Kvarn skulle ge ett bottenläge +7,40 vid Vallentunasjön för det beräknade fallet 0,5:1 000 på den 2,4 km långa utloppssträckan. Troligen bör man antaga att bottenläget vid sjön beräknades bli +7,10.

MQ = 0,32

Enligt 1933 års företag har medelvattenmängden beräknats till 0,5 m³/s vilket skulle ge ett beräknat vattendjup av 0,5 m i utloppet om det varit intakt. Medelvattenståndet i Vallentunasjön skulle efter utförandet av 1889 års företag således ha varit +7,60 RH 00. Vid mätning av vattenståndet den 13 april 1976 var vattenståndet +7,38.

Genl. Skällnora 0,17

I 1933 års företag finns inget nämnt om förändringar av vattenstånden i Vallentunasjön. Förmodligen har man icke räknat med någon förändring. Konnexion med 1889 års höjdsystem har uppenbarligen icke gjorts genom avvägning av det äldre företags fixpunkter. Den fixpunkt som i 1933 års företag har höjden 8,09 i lokalt höjdsystem (+10,55 RH 00*) - dess fixpunkter har återfunnits - synes ha ungefärligt samma planläge som en av fixarna i det äldre företaget*. En jämförelse mellan företagens profilritningar visar emellertid att ifrågavarande fixpunkter i 1933 års företag ligger ungefär 4,80 m över botten i det gamla avloppet. Enligt det äldre företags profilritning ligger fixpunkten endast 4,15 m över beräknat bottenläge. Den eventuella konnexion med

1889 års företag som kan ha blivit gjord är att man antagit att bottenläget i bergsskärningen (vid Skällnora) varit utförd i enlighet med 1889 års företag. På företagens profilritningar ligger botten i bergsskärningen på ungefär samma höjd över resp lokalplans 0-punkt.

Hävdar man att botten i bergsskärningen ligger rätt i enlighet med 1889 års förslag skulle det innebära ett bottenläge +6,65 i Vallentuna-sjön eller i stort sett som det var den 13 april 1976 med undantag för ett högre bottenläge vid landsvägsbron. Det som talar för att bergsskärningen bör ha förslagsenligt bottenläge kan tillskrivas det förhållande att man av erfarenhet vet att äldre dikningsföretag i allmänhet utfördes med mycket rigorös kontroll. En fördjupning har också kunnat ske någon gång mellan de båda dikningsföretagens första utförande.

Det som talar för att den återfunna fixpunkten verkligen tillhör 1889 års företag är den goda överensstämmelse på utloppets utformning nedströms den gamla landsvägen vid Sköldnora som en jämförelse mellan de olika lokala höjdsystemen utvisar. Att markytan icke överensstämmer utmed det uppgrävda utloppet i övrigt har sin naturliga förklaring av att en successiv marksättning sker. I utdikade kärr- dy- torv- och mossmarker vet man av erfarenhet att en kraftig sättnings sker omedelbart efter en dikesfördjupning. Sedan brukar sättningen "normaliseras" till 1 à 2 cm/år så länge markerna brukas. En annan detalj som kan styrka påståendet att företagen icke har samma höjdsystem är markytans höjdläge i f d sjön Froden. Hade företagen samma höjdsystem skulle en markhöjning ha skett över det bottenläge i sjön som 1889 års förslag utvisar, vilket förefaller helt osannolikt.

För att säkerställa ett bibehållande av de vattenstånd i Vallentuna-sjön som skulle uppkomma efter utförandet av 1889 års företag och som synes fortfarande vara juridiskt gällande kan förslagsvis en grunddamm eller en regleringsdamm utföras. En grunddamm torde vara att föredra eftersom den tarvar mindre skötsel.

Lantbruksnämnden i Solna i april 1976

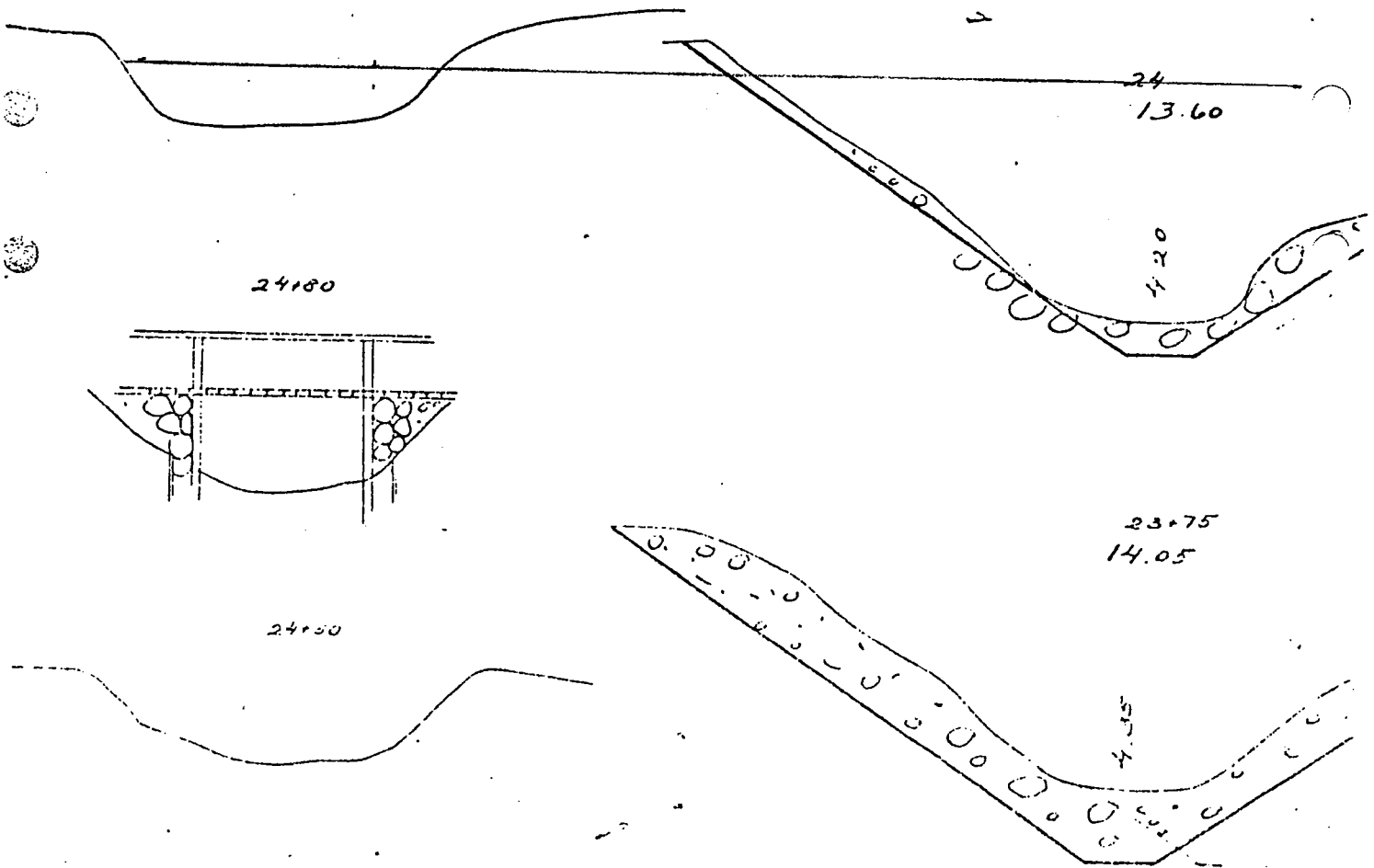
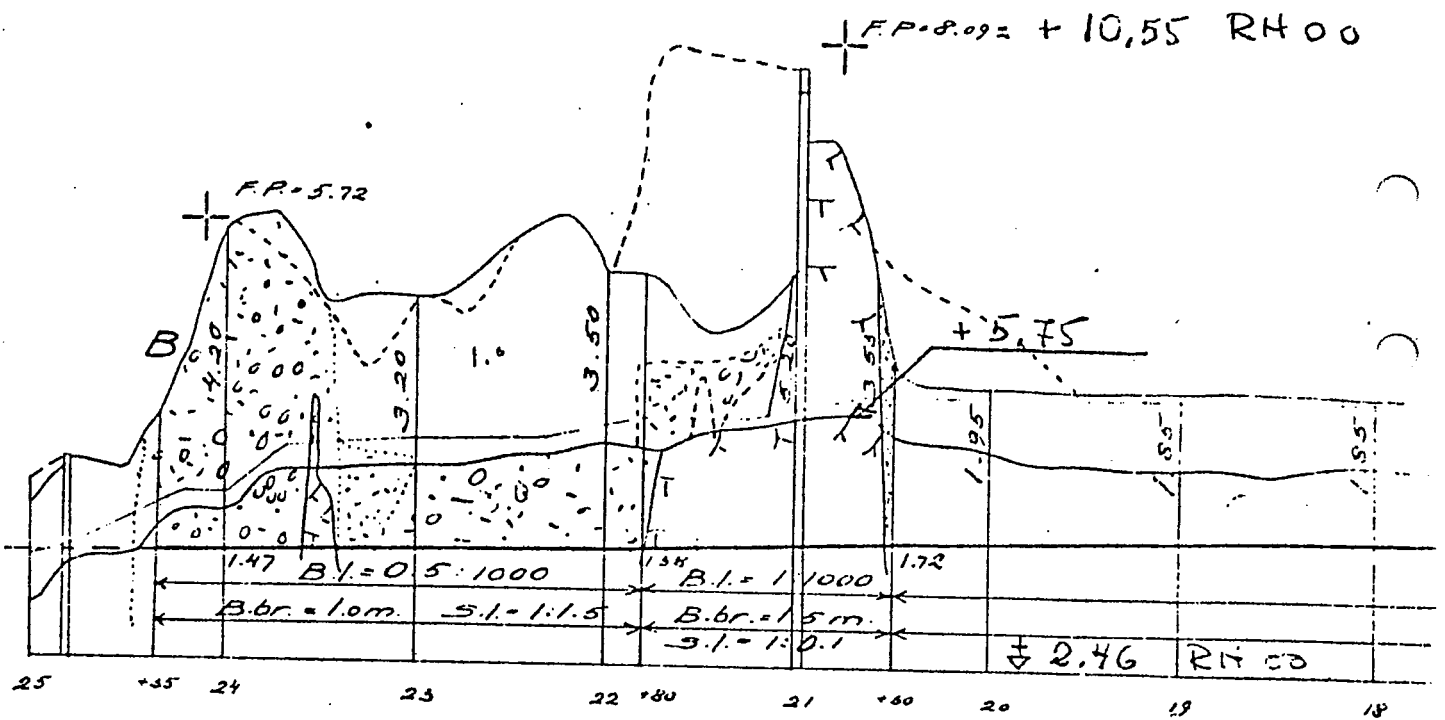
Lennart Edbom

∴ Jag tror ^{vi}tröskeln bör ligga på
 $MQ = 0,32$
 $MW = 7,55$
 Idag 24/2-89 är Q 0,30 w djup 45cm?

Dålig fotokopia renskriven på miljö- och hälsoskyddskontoret, Vallentuna 1988-12-13.

Britt Heckscher-Rask

1933 ÅRS FÖRETAG

W.D. Madsen
 1889 - A.K. FORETAL
 1889 - A.K. FORETAL

1889 - A.K. FORETAL

1889 - A.K. FORETAL

